



Nieuwsbrief

Cultuurgoederen Tweede Wereldoorlog

In deze *Nieuwsbrief* informeren wij u over activiteiten van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) op het gebied van cultuurgoederen die in Nederland voor of tijdens de Tweede Wereldoorlog geroofd, geconfisqueerd of onder dwang verkocht zijn. Ook verwijzen wij naar interessante informatie van de organisaties waarmee we nauw samenwerken, zoals de Restitutiecommissie en het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies.



Symposium ‘De toekomst van Restitutie’

Op 12 september 2024 organiseert de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) een internationaal symposium over de toekomst van het Restitutiebeleid Cultuurgoederen en WOII, in Nederland en daarbuiten. Met het symposium sluiten we een jaar af waarin de RCE met verschillende activiteiten stil stond bij het 25-jarig bestaan van het Nederlandse restitutiebeleid. De voertaal van het symposium is Engels. [Bezoek de website](#) voor tickets, meer informatie, tijden en het volledige programma. Voor studenten is een gelimiteerd aantal tickets met studentenkorting beschikbaar.

Bijna 80 jaar na de Tweede Wereldoorlog is de restitutie van cultuurgoederen die tijdens het

naziregime onvrijwillig zijn verloren nog geenszins een afgesloten hoofdstuk. De *Washington Principles*, die in 1998 door 44 landen werden onderschreven, vormen een belangrijk fundament voor het restitutiebeleid in verschillende landen. Op 12 september blikken we vooruit om een antwoord te vinden op de vraag hoe we nu, 25 jaar later, naar de toekomst van het restitutiebeleid kijken.

Dat doen we onder andere met Wesley Fisher en Rudi Ekkart, die zich buigen over de vraag wat we kunnen verwachten van nieuwe onderzoeksmethoden, van nieuwe opvattingen ten aanzien van historisch onrecht, en of een einddatum voor restitutiebeleid denkbaar is. Evelien Campfens

neemt ons mee in verkenning naar de wenselijkheid van supranationaal beleid. Robert Edsel en Ankie Petersen vertellen wat landen kunnen doen om kunstroof te voorkomen ten tijde van oorlog en plundering. De vraag wat te doen met zogeheten “verweesde” kunst, die niet gerestitueerd kan worden omdat rechtmatige eigenaren en al hun erfgenamen niet meer in leven zijn wordt besproken in een paneldiscussie. Richard Aronowitz en Christian Fuhrmeister delen hun inzichten over de toekomst van herkomstonderzoek vanuit het perspectief van de kunsthandel en van de academische wereld. Auteur Yael van der Wouden sluit de dag af met een lezing die de bezoeker aan het denken zet. In de pauzes en na afloop is er volop gelegenheid tot (na)praten, ontmoeting en verkenning van de bijzondere locatie: Het Grootse Museum van Artis.

Programma ‘De toekomst van restitutie’ symposium 12 september 2024

- 9.30 Registratie, koffie en thee
- 10.00 Opening door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- 10.15 Eindeloze restitutie: is het mogelijk een consensus te vinden?
- 11.00 Muzikaal intermezzo door de Klezmer Society
- 11.20 Verweesde kunst: de restitutie van objecten aan de joodse gemeenschap
- 12.15 Lunch (vegetarisch) met optie voor een wandeling door Artis
- 13.45 Roof: is het te voorkomen?
- 14.30 Grenzeloze restitutie: richting een supranationale Restitutiecommissie?
- 15.15 Muzikaal intermezzo door de Klezmer Society
- 15.35 De toekomst van herkomstonderzoek: praktijk ontmoet theorie
- 16.20 Slotopmerkingen
- 17.00 Ruimte voor napraten en een drankje

Locatie: ARTIS, Plantage Middenlaan 41, 1018 CZ Amsterdam

Tickets: [bezoek website](#)

Europese subsidie

Een consortium van het Joods Cultureel Kwartier en het Rijksmuseum ontvangen vanuit het Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV) van de Europese Unie subsidie voor het *Looted Art & Judaica Project*. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies, Arbeitskreis Provinienzforschung en Association of European Jewish Museums participeren in het consortium als associate partners. Binnen het project worden verschillende activiteiten gerealiseerd, waaronder de [tentoonstelling Beroofd](#) in het Joods Cultureel Kwartier en een gelijknamige publicatie, de podcast *De verdwenen collectie Heppner*, de ronde tafel *Cultuurgoederen WOII – De toekomst van geroofde kunst in musea* van de RCE, en het symposium *Looted* in het Rijksmuseum.

Museale verwervingen

In een eerder [nieuwsbericht](#) is aangegeven dat de RCE de resultaten overneemt van de twee projecten van de Museumvereniging: Museale Verwervingen 1940-1948 en Museale Verwervingen vanaf 1933. De informatie die de afgelopen jaren via [Museale Verwervingen](#) beschikbaar was, is overgenomen door de RCE. Via de website [herkomstgezocht.nl](#) wordt u doorverwezen naar het [objectenportaal](#), de [Kennisbank](#), en [algemene informatie](#). Voor de musea die hebben meegedaan betekent dat er bij toekomstige wijzigingen in de gegevens van de objecten, zoals een wijziging in de restitutiestatus, er contact opgenomen kan worden met de RCE via restitutie@cultureelerfgoed.nl. De RCE zal deze wijziging dan verwerken zodat de informatie up-to-date blijft.

12 objecten uit de NK-collectie terug naar de erfgenamen van Mozes Mogrobi en Zilia Mogrobi-Jacobi

De Staatssecretaris Cultuur en Media, Fleur Gräper-van Koolwijk, besloot op 24 juni tot restitutie van 12 objecten uit de NK-collectie. Zij volgt hiermee het advies van de Restitutiecommissie op. Die commissie concludeert op basis van onderzoek door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed dat Mozes Mogrobi, eigenaar van de Amsterdamse ‘Kunsthandel Mozes Mogrobi’, de kunstwerken in 1941 en 1942 verkocht en dat deze verkoop verband hield met de maatregelen van de bezetter tegen Joodse burgers en voortkwam uit lijfsbehoud. Daarmee is het voldoende aannemelijk geworden dat Mozes Mogrobi en zijn echtgenote Zilia Mogrobi-Jacobi het bezit van de objecten onvrijwillig verloren door omstandigheden die direct verband houden met het naziregime.

Lees hier [het nieuwsbericht](#) van de Restitutiecommissie.

Bindend advies *Odalisque* uit de collectie van het Stedelijk Museum

De Restitutiecommissie adviseert de Gemeente Amsterdam tot teruggave van het schilderij *Odalisque* (Henri Matisse) aan de rechtsopvolgers van Albert Stern. Het schilderij maakt sinds 1941 onderdeel uit van de collectie van het Stedelijk Museum Amsterdam en is momenteel eigendom van de gemeente Amsterdam. De familie Stern werd in Duitsland op grond van haar Joodse afkomst onderworpen aan vervolging en geleidelijk ontdaan van haar bezittingen en middelen van bestaan. De familie vluchtte in 1937 naar Nederland en heeft daarna meerdere pogingen ondernomen om uit Europa weg te komen. De omstandigheden voor de familie waren dusdanig verslechterd dat ze gedwongen werd haar bezittingen te verkopen. De commissie acht het voldoende aannemelijk dat de verkoop van het schilderij verband hield met maatregelen van de bezetter tegen Joodse burgers en voortkwam uit het streven naar lijfsbehoud. [Lees hier het advies](#) en [het nieuwsbericht](#) van de Restitutiecommissie of [het nieuwsbericht van het Stedelijk Museum](#).

Hulp bij herkomst

In de blogreeks *Hulp bij herkomst* bespreken we een object uit de Nederlands Kunstbezit (NK)-collectie waar uitgebreid herkomstonderzoek naar wordt gedaan. Hopelijk worden zo meer restitutieverzoeken mogelijk en kunnen de bezittingen worden teruggegeven aan rechtmatige eigenaren en erven. Deze maand: het schilderij van Johannes de Doper (NK1627), geschilderd door de Venetiaanse schilder Girolamo da Santacroce. Wat kunnen we leren van dit schilderij als we niet alleen de voorkant bestuderen, maar ook de achterkant aandacht geven? [Lees meer over het schilderij en de reis](#) die het van Wenen naar Den Haag heeft gemaakt.



Johannes de Doper, NK1627.

Podcastserie *De verdwenen collectie Heppner*

De vierdelige podcast-serie *De verdwenen collectie Heppner* gaat over een zoektocht naar gerechtigheid en volgt het verhaal van Max Amichai Heppner (1933) en het lot van de collectie van zijn familie. Deze podcast is onderdeel van de tentoonstelling *Beroofd*, die tot en met 27 oktober te zien is in het Joods Museum en het Nationaal Holocaustmuseum. De podcast is een samenwerking tussen het Joods Cultureel Kwartier en Eelke Muller, senior onderzoeker Expertisecentrum Restitutie van het NIOD. Podcastmaker Marieke de Veer brengt een bezoek aan het Nationaal Archief, waar Perry Schrier en Annelies Kool, beiden adviseur Cultuurgoederen WOII van de RCE een interessante vondst doen. Aan de hand van kunsthistorisch onderzoek en de bij hun beschikbare bronnen weten zij uiteindelijk belangrijke nieuwe informatie boven tafel te krijgen, met betrekking tot de vermiste kunstwerken van Max Amichai Heppner. Hoe dit verder afloopt kun je beluisteren in de podcast in je favoriete podcast-platform, of beluister hier: [De verdwenen collectie Heppner | Podcast | Joods Cultureel Kwartier \(jck.nl\)](#) (Nederlandstalig)



Abonneren

Wilt u op de hoogte blijven van ontwikkelingen op het gebied van Cultuurgoederen Tweede Wereldoorlog en restitutie? U kunt zich [hier aanmelden](#) voor de Nieuwsbrief.